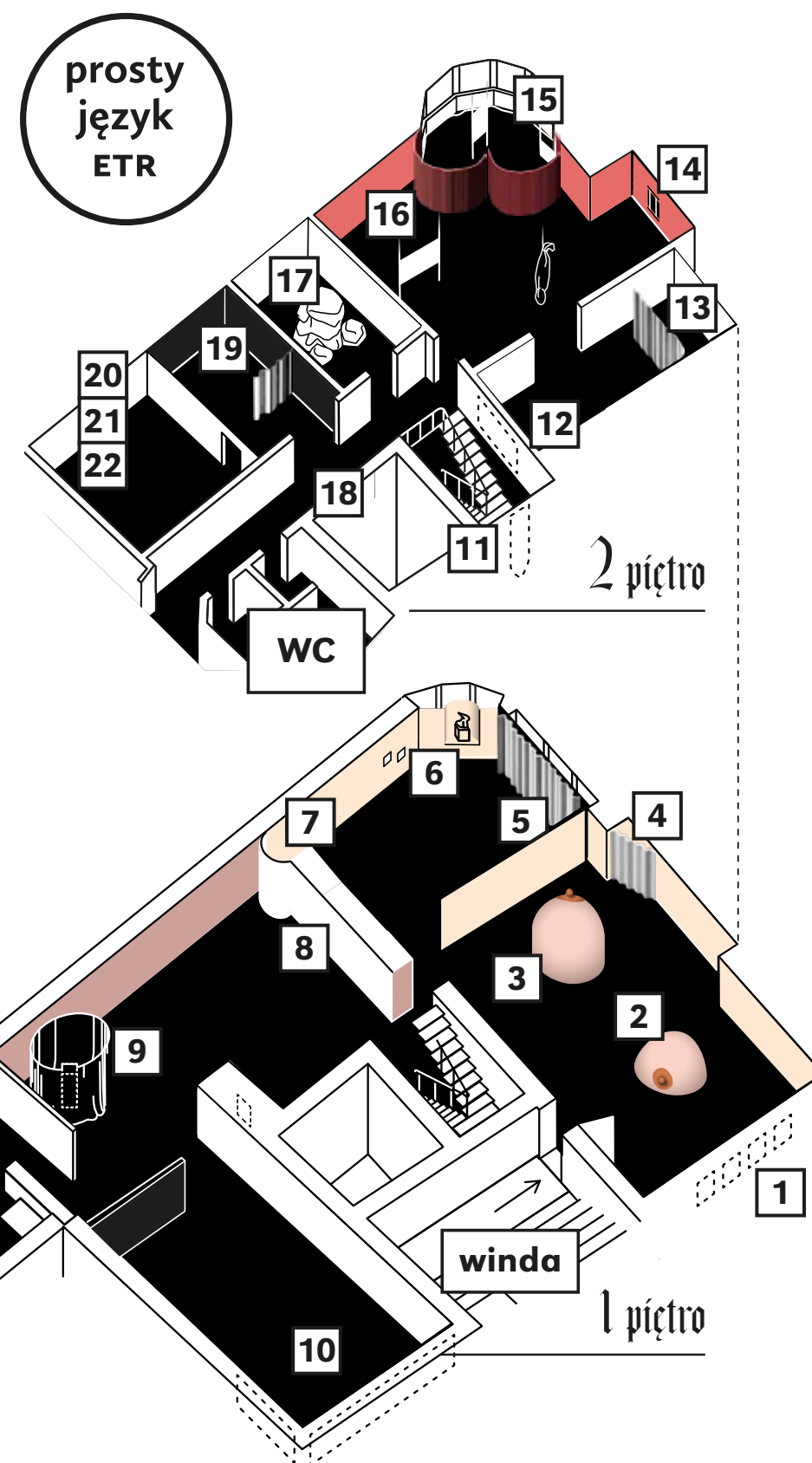

- 1** Iwona Demko
- 1a** *Kochany Kaziku! Proszę Cię z całego serca*, obiekt, 63×63×3,5 cm, 2021
- 1b** *Mon cher Paul*, obiekt, 63×63×3,5 cm, 2022-2023
- 1c** *Mon cher Paul II*, obiekt, 63×63×3,5 cm, 2024
- 1d** *Muszę powiedzieć*, obiekt, 63×63×3,5 cm, 2023
- 2** Claudia Lomoschitz
LACTANS, wideo, 19:40, 2023
- 3** Agata Konarska (ur. 1995) & Izabela Sitarska (ur. 1992)
Tette Dolci / Słodkie Cycuszki, instalacja wideo, 2020
- 4** Agata Jarosławiec
Tonic Immobility, obiekt, ceramika, 2022
- 5** Agata Zbylut
Agata Matka Wery (Nutria), obiekty wykonane z futra, tkaniny i odlewów z żywicy akrylowej polichromowanej, 110×50 cm, 2022-2025
- 6** Oliwer Okręgliński
Sfinksica Diablica Matka Polka Queerowa, ceramika, wypał w piecu opalonym drewnem w ośrodku plenerowym w Luboradowie, 2025 | *Obrończyni*, olej na płótnie, 30×20cm, 2025 | *Karmicielka*, olej na płótnie, 30×20cm, 2025
- 7** Ala Savashevich
Szyjcie same, obiekt, 2022
- 8** Kateryna Lysovenko
The Ruin is growing / Rosnąca ruina, mural, 2025
- 9** Milena Soporowska
Swarliwa vol. II, obiekt, brąz; soundscape, 2025
- 10** Mariya Vasilyeva
Neonowy Ołtarz, instalacja wideo, 2019

- 11** Małgorzata Szandała
Żniwa zwycięstwa. Apetyczne, pożywne, ekonomiczne, sztandar, 2025
- 12** Maria Plucińska
Garstką ziemi ciało moje przykryte, wideo, 18:36, 2024
Kokon, obiekt, tkanina, metal, papier, ziemia, 2024
Przestrzeń relaksu.
- 13**
- 14** Katarzyna Perlak
Objawienie w krzakach, instalacja, różnorodne materiały, haft ręczny, 2025
- 15** Monika Mamzeta
Kolumna [kariatyda], rzeźba, gips, złoto, plastik, piana montażowa, 2015-2025 | *V. [Awers & Rewers]*, 2015/2025 i 2017/2025, fotografia, wydruk dwustronny na papierze archiwalnym, metal | *Extra Safe 2*, wideo 3:50, 2020
- 16** Kristina Melnik
Widziane przez Boga / Wołanie o litość, z cyklu „Rany”, płótno, gesso, farba olejna, 160×154 cm, 2022
- 17** Dorota Hadrian
Zabliżniam, obiekt, pianka memory, 2025
- 18** Alina Szapocznikow
Popiersie bez głowy, rzeźba, poliest, poliuretan, 1968, (model wirtualny 3D)
- 19** Karo Zacharski
40 ml, wideo, 07:41, 2023
- 20** Sidsel Meineche Hansen & Therese Henningsen
Maintenancer, wideo, 13:36, 2018
- 21** *I Am Femen*, reż. Alain Margot, 1:35, Szwajcaria, 2014
- 22** *Brainwashed: seks, kamera, władza*, reż. Nina Menkes, 1:48, USA, 2022

Piersi królowej utoczone z drewna

wystawa zbiorowa

prace z deskrypcją
w języku migowym

prace
z audiodeskrypcją

prace zawierające
elementy nagości

Piersi królowej utoczone z drewna

wystawa zbiorowa

udział biorą: Iwona Demko, Dorota Hadrian, Sidsel Meineche Hansen & Therese Henningsen, Agata Jarosławiec, Agata Konarska & Izabela Sitarska, Claudia Lomoschitz, Kateryna Lysovenko, Monika Mamzeta, Kristina Melnik, Oliwer Okręgliński, Katarzyna Perlak, Maria Plucińska, Ala Savashevich, Milena Soporowska, Małgorzata Szandała, Mariya Vasilyeva, Karo Zacharski, Agata Zbylut

kuratorki: Agata Cukierska, Katarzyna Kalina

współpraca kuratorska: Sylwester Piechura

koordynacja: Agata Gomolińska-Senczenko

identyfikacja wizualna: Marcin Wysocki

scenografia: Agata Cukierska, Katarzyna Kalina, Dorota Hadrian

prace techniczne: Jan Kukułka, Wojciech Major, Anna Sokołowska, Dariusz Trzeja

współpraca techniczna (specjalne podziękowania!): Waldemar Radzioch, Natalia Kaftan, Sylwia Marciszewska, Charlie Knapik, Dominika Malska, Paweł Wątroba

promocja, dokumentacja foto/wideo: Iwona Sobczyk

partnerstwo: Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, Sosnowieckie Stowarzyszenie Amazonek „Życie”, Stowarzyszenie Wspólnota Amazonek „Ostoja” w Bytomiu, Teatr Tańca i Ruchu Rozbark

sponsor: „Proen” Gliwice Sp. z o.o.

patronat medialny: Magazyn Szum, Notes na 6 Tygodni, Radio Katowice, Śląska Opinia

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

INFORMACJA DLA ZWIEDZAJĄCYCH

Wystawa zawiera motywy mogące wywołać silne emocje, sceny o charakterze drastycznym oraz elementy nagości. Może być nieodpowiednia dla osób wrażliwych oraz osób niepełnoletnich. Prosimy o świadome podjęcie decyzji o zwiedzaniu.

Święta Agata jest jedną z najbardziej znanych świętych kobiet w tradycji chrześcijańskiej. Od czasów średniowiecza, w ikonografii, w obrazach, rzeźbach i symbolach, które pokazują jej życie i męczeństwo, pokazywane jest jej ciało w różnych sytuacjach. Często widzimy ją razem z katującymi ją mężczyznami, albo z odciętymi piersiami, które kobieta niesie na tacy.

Legenda o świętej Agacie opowiada o młodej dziewczynie, która odrzuciła załoty urzędnika Kwincjana i pozostała wierną swojej wierze oraz dziewicą. Została za to poddana wielu torturom, w tym obcięciu piersi. Ostatecznie zmarła w więzieniu w 253 roku. W hagiografii jej cierpienie było uważane za dowód jej duchowej siły i wierności Chrystusowi.

Na wystawie „Piersi królowej utoczone z drewna” historia świętej została pokazana na nowo. Tym razem patrzymy na nią w szerszym kontekście, z perspektywy społecznej i kulturowej. Agata staje się symbolem walki z przemocą wobec kobiet. Co roku w Katanii na Sycylii odbywa się jej wielkie święto. Niedawno, w czasie tej uroczystości, biskup przypomniał o gwałcie na 13-letniej dziewczynce i powierzył wszystkie ofiary przemocy świętej Agacie. Dzięki temu postać Agaty zaczęła być odczytywana jako symbol odwagi i buntu wobec patriarchy.

Artystki i artyści zaproszone do projektu badają różne wątki jej historii: znaczenie piersi, seksualizacja świętych kobiet, różne formy przemocy, a także inne tematy, jak niebinarność, cielesność i duchowość.

Projekt ma na celu krytyczne spojrzenie na tę opowieść i pokazanie, że kobiece życie nie powinno być zredukowane do cierpienia czy czystości. Współczesne kobiety mogą walczyć o swoją wolność i prawa nie poprzez bierne znoszenie bólu, ale na przykład poprzez aktywizm i działania na rzecz zmiany tu i teraz.

Ikonografia – sposób przedstawiania osób lub rzeczy w sztuce, np. świętych.

Hagiografia – opowieść o życiu świętych.

Przymusowa seksualizacja – sytuacja, gdy ktoś jest traktowany jako obiekt seksualny wbrew swojej woli.

Patriarchat – system lub społeczeństwo, w którym mężczyźni mają więcej władzy i wpływu niż kobiety

Niebinarność – tożsamość osób, które nie czują się wyłącznie kobietą ani wyłącznie mężczyzną.

Perspektywa społeczna i kulturowa – patrzenie na coś przez to, jak działa społeczeństwo i kultura

Aktywizm – działanie ludzi, którzy walczą o zmiany społeczne, prawa człowieka lub sprawiedliwość

1**Iwona Demko**

Urodzona w 1974 roku w Sanoku. Mieszka i pracuje w Krakowie.

Kochany Kaziku! Proszę Cię z całego serca, List Heli Kozłowskiej-Dąbrowskiej do brata Kazimierza Kozłowskiego z zakładu psychiatrycznego w Krakowie, 1935; Mon cher Paul I i II. List Camille Claudel do brata Paula Claudel z zakładu psychiatrycznego Montfavet, 3 marca 1927; Muszę powiedzieć. List Elfriede Lohse-Wächtler do rodziców z zakładu psychiatrycznego w Heidelbergu, IX/X, 1932, haft ręczny włosami na bawełnie, tkanina bawełniana i lniana, włosy, 63×63×3,5 cm, 2021 – 2023

Iwona Demko to artystka wizualna i profesora Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. W swojej twórczości stara się pokazywać problemy kobiet, nierówności i dyskryminacji. Tworzy różne prace: obiekty, hafty, instalacje, wideo, prace w internecie oraz takie, które powstają w konkretnych miejscach (site-specific).

Od 2016 roku bada historię pierwszych studentek krakowskiej ASP i innych artystek. W archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego znalazła kartkę pocztową napisaną przez jedną z pierwszych studentek, Helenę Dąbrowską z domu Kozłowską. Kartka była wysłana do jej brata ze szpitala psychiatrycznego.

Na wystawie pokazujemy cztery prace Demko, które powstały na podstawie listów kobiet przebywających w zakładach psychiatrycznych. Artystka wyszywała te listy własnymi włosami na bawełnie i lninie. Dzięki temu jej prace łączą się symbolicznie z losem cierpiących artystek. Każda praca ma wielkość 37×37 cm. Demko stara się odwzorować charakter pisma i układ tekstu z oryginalnych listów.

Żadna z kobiet, które pisały te listy, nie wyszła już z zakładu psychiatrycznego.

Poniżej treść listów:

1a**Kochany Kaziku! Proszę Cię z całego serca,**

obiekt, 63×63×3,5 cm, 2021

Oryginał listu znajduje się w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego. List Heli Kozłowskiej-Dąbrowskiej do brata Kazimierza Kozłowskiego z zakładu psychiatrycznego w Krakowie, 1935:

Kochany Kaziku! Niedziela

Proszę Cię z całego serca, przyjedź do Krakowa i ratuj mnie. Zosia z Włodkiem wpakowali mnie do domu dla umysłowo chorych w Jugowicach pod Krakowem koło Borku Fałęckiego. Weź taksówkę wprost z dworca i przyjedź po mnie, żądając wydania mnie, z tem że bierzesz mnie do siebie. Proszę weź pieniądze na opłacenie mojego kilkuniedniowego pobytu tutaj gdyż nie chcę żeby wojskowość zwracała, bo by Frankowi to w opinii zaszkodziło. Przyjedź proszę Cię zaraz i wprost do mnie jeżeli choć troszkę masz dla mnie uczucia. Hela

1b**Mon cher Paul,** obiekt, 63×63×3,5 cm, 2022-2023

Oryginał listu znajduje się w Bibliotece Narodowej Francji w Paryżu.

List Camille Claudel do brata Paula Claudela z zakładu psychiatrycznego Montfavet, 3 marca 1927:

(...) jakież byłoby to szczęście, gdybym mogła powrócić do Villeneuve! Tego pięknego Villeneuve, które nie znajduje nic sobie podobnego na ziemi! To już 14 lat, gdy miałam tę nieprzyjemną niespodziankę, ujrzeć wchodzących do mojego atelier dwóch zbirów, uzbrojonych we wszystko, co możliwe, w kaskach na głowie, w buciorach, grożących wszystkim. Smutna niespodzianka jak dla artystki: zamiast nagrody, oto co mi się przydarzyło! To właśnie mnie zdarzają się takie rzeczy, gdyż zawsze żyłam w bucie i złości. Mój Boże, co wycierpiałam od tego czasu! I żadnej nadziei, by to się skończyło.

1c**Mon cher Paul II,** obiekt, 63×63×3,5 cm, 2024

Oryginał listu znajduje się w Bibliotece Narodowej Francji w Paryżu.

List Camille Claudel do brata Paula Claudela z zakładu psychiatrycznego Montfavet, 3 marca 1927:

Zawsze gdy piszę do mamy, by mnie zabrała do Villeneuve, odpowiada mi się, że dom jest w rozsypce. To lepiej z każdego punktu widzenia. Jednakże spieszy mi się opuścić to miejsce. Im dłużej, tym bardziej to ciężkie. Cały czas przybywają nowi mieszkańcy, jesteśmy jeden na drugim, szaleni, jak to mówią w Villeneuve, jest tak, jakby wszyscy wariowali. Nie wiem, czy masz zamiar mnie tu zostawić, ale to dla mnie bardzo okrutne!

1d**Muszę powiedzieć,** obiekt, 63×63×3,5 cm, 2023

Oryginał listu znajduje się w Kolekcji Prinzhorna w Heidelbergu.

List Elfriede Lohse-Wächtler do rodziców z zakładu psychiatrycznego w Heidelbergu, IX/X, 1932:

Muszę powiedzieć, że już teraz nie mogę tego wytrzymać z tęsknoty za domem, albo, jak od dawna już wiecie, moim największym marzeniem jest pójść dalej na południe. I to musi się koniecznie zrealizować. Bardzo chciałabym mieć trochę mąki chlebowej lub oleju z johannesbrotem. A może mogłabyś przesłać mi coś domowego wypieku? Ale nie! Nie ma potrzeby! Nadszedł już najwyższy czas, aby znaleźć drogi, które wydestaną mnie z tej egzystencji, ponieważ jest to już nie do wytrzymania. Mając nadzieję, że otrzymam szybko odpowiedź i wiadomość w tej sprawie, serdecznie Was pozdrawiam, Frieda

Moja praca na mnie czeka, więc proszę. Poza tym, teraz potrzebuję czegoś naprawdę ciepłego na stopy, ale to możemy chyba załatwić już w Niemczech.

2**Claudia Lomoschitz**

Urodzona w 1987 roku w Wiedniu. Mieszka i pracuje w Wiedniu.

LACTANS, wideo, 19:40, 2023

Claudia Lomoschitz jest artystką wizualną, wykładowczynią, filmowczynią i choreografką. Bada, jak polityka, fantazje związane z ciałem i **queerowo-feministyczne** (patrzenie na świat z perspektywy osób LGBTQ+ i kobiet oraz walka o równość i prawa tych osób) historie wpływają na życie ludzi.

W wideo „LACTANS” używa mleka jako symbolu historycznego i mitologicznego. Z mleka wyłaniają się obrazy dawnych dzieł sztuki, opowiadając historię karmienia piersią inaczej niż w tradycyjnych opowieściach. Film pokazuje mity, np. historię świętej Agaty, egipskiego interplciowego (ktoś, kto nie jest wyłącznie kobietą ani wyłącznie mężczyzną) boga Hapi i Pero, która karmiła swoją uwięzioną matkę.

Claudia Lomoschitz pokazuje, jak dawne idee wpływają na nasze myślenie o ciele i jak można zmieniać nierówne układy władzy.

Koncepcja i wideo: **Claudia Lomoschitz**

Dźwięk: **Nikkname**

Głos: **Anne Kozeluh, Alex Franz Zehetbauer**

Współpraca: **Art Hub Copenhagen i Kunsthalle Wien**

Podziękowania dla: **Stefanie Schwarzwimmer, Anny Barbieri, Zoltana Victora Ungera, Moritza Franza Zangla, Hannah Marynissen i Michaela Niemetza.**

3

Agata Konarska (ur. 1995) & **Izabela Sitarska** (ur. 1992)

Tette Dolci / Słodkie Cycuszki, instalacja wideo, czas, 2020

Agata Konarska to artystka wizualna. Tworzy wideo, dźwięk, performans i wirtualne światy. W swojej sztuce bada religię, symbole kobiet i matriarchat (system lub społeczność, w której kobiety mają więcej władzy i wpływu niż mężczyźni)

Izabela Sitarska zajmuje się edukacją artystyczną, teatrem i performansem. Tworzy przestrzenne sytuacje, reżyseruje spektakle i działania site-specific (prace robione w konkretnym miejscu).

Artystki pracują razem od 2018 roku. Szukają nowych rytuałów i współczesnych mitów. Używają filmu i teatru, aby pokazać **sacrum** (świętość) w codziennym życiu i kulturze.

Prezentowana praca wideo opowiada o świętej Agacie z Sycylii i Izabeli od kasztanowca Stu Koni z Anglii. Łączy dokument o ceremoniach ogniowych z twórczością performatywną. W filmie Agata gra Świętą Agatę, a Izabela – swoją imienniczkę.

Film odnosi się do mitologii i Biblii, pokazuje współczesne problemy kobiet. Agata staje się częścią natury, wyrzuconą na brzeg z toną śmieci i siłą wulkanu. Historia Izabeli pokazuje **Hades** (kraj podziemną z mitologii), kolonializm (sytuacja, gdy jedno państwo lub grupa rządzi innym krajem i narzuca mu swoje zasady) i kapłaństwo, przedstawiając inną stronę feminizmu.

Osoby występujące: **Elvira Tomarchio, Pippo Mangamelli, Tadek Rzewuski.** Muzyka: **Marta Knaflowska i Izabela Sitarska.** Kostiumy: **Marta Szypulska.**

→ Prace: „Tette Dolci” oraz „Lactans” są umieszczona w przeskalowanych kobiecych piersiach – rzeźbach autorstwa Doroty Hadrian, które są elementem scenografii.

4

Specjalne podziękowania dla **Natalii Kaftan i Sylwii Marciszewskiej** za pomoc w realizacji rzeźb.

Agata Jarosławiec

Urodzona w 1991 roku w Lubaczowie. Mieszka i pracuje w Krakowie.

Tonic Immobility, obiekt, materiał, 2022

Agata Jarosławiec w swojej sztuce bada przeszłość, ciało i tożsamość. Interesuje ją trauma i pamięć ludzi. Na wystawie pokazuje pracę o tanatozie – gdy ciało zastyga ze strachu, żeby uniknąć niebezpieczeństwa. Ofiary chowają się za kotarą. Praca pokazuje pamięć ciała, traumę przekazywaną między pokoleniami i trudności w odczuwaniu emocji. Odlewy stóp artystki w procesie tworzenia zmniejszyły się do dziecięcego rozmiaru, co symbolicznie pokazuje spojrzenie w przeszłość.

5

Agata Zbylut

Urodzona w 1974 roku w Zgorzelcu, mieszka i pracuje w Warszawie oraz w Szczecinie.

Agata Matka Wery (Nutria), obiekty wykonane z futra, tkaniny i odlewów z żywicy akrylowej polichromowanej, 110x50 cm, 2022-2025

Agata Zbylut jest artystką multimedialną, fotografką, kuratorką wystaw, nauczycielką akademicką, feministką i aktywistką. W swojej sztuce używa własnego ciała, aby mówić o feminizmie, tożsamości płciowej, ciele oraz zmianach społecznych i kulturowych. Bada, jak zmiana sposobu myślenia o własnym ciele wpływa na postrzeganie świata.

Na wystawie pokazany jest obiekt „Agata Matka Wery (Nutria)”. To **stuła** – ozdobny, długi pas materiału, stanowiący szatę liturgiczną używaną przez duchownych w wielu Kościołach chrześcijańskich – z ponad 40-letniego futra nutrii, które kiedyś należało do babci artystki. Do futra dołączone są odlewy sutków, ułożone tak jak u większości ssaków. Projekt przypomina o ciałach zwierząt i ludzi, które były potrzebne, aby powstał obiekt. Dziesiątki nutrii musiały umrzeć, aby futro mogło być użyte. Obiekt łączy symbolicznie ciało kobiety ze skórą zwierząt. Stuła została nazwana imieniem dziewczyny, której sutki były odlane. Artystka stworzyła teraz sześć takich obiektów, używając odlewów sutków różnych kobiet i starych futer, których nikt już nie nosi.

6

Oliwer Okręgliński

Urodzony w 2000 roku w Katowicach, obecnie mieszka i pracuje we Wrocławiu.

Sfinksica Diablica Matka Polka Queerowa, ceramika, wypał w piecu opalonym drewnem w ośrodku plenerowym w Luboradowie, 2025

Obrończyni, olej na płótnie, 30x20cm, 2025

Karmicielka, olej na płótnie, 30x20cm, 2025

Oliwer Okręgliński zajmuje się głównie malarstwem, ilustracją i typografią. W swojej twórczości podejmuje zagadnienia związane z doświadczeniami queerowości, interesuje go także cielesność i pragnienie oraz wszelkie przejawy potworności.

Lwico łaknąca
Opiekunko żądnych
Przewodniczko poszukujących
Obrończyni nasza
Karmicielko nasza
Wielka Bojowniczo
Rogata Bogini
Matko potworna

Wielopiersna Pani
Pod Twoją opiekę uciekamy się

7

Ala Savashevich

Urodzona w Stolinie (Białoruś), mieszka i pracuje we Wrocławiu.

Szyjcie same, obiekt, 2022

Ala Savashevich w swojej sztuce bada pamięć ludzi, traumę i kształtowanie tożsamości w społeczeństwach rządzonych przez **autorytaryzm** i **patriarchat**. **Autorytaryzm** oznacza sposób rządzenia, w którym władza należy do jednej osoby lub grupy, a ludzie mają mało wolności i nie mogą decydować sami o swoim życiu. **Patriarchat** oznacza system, w którym mężczyźni mają więcej władzy niż kobiety. Artystka szczególnie interesuje się pracą kobiet i ich ciałami w kontekście pracy – zarówno indywidualnie, jak i w grupie.

Na wystawie pokazany jest obiekt odnoszący się do **fartuchów** szkolnych – białych na uroczyste okazje i czarnych na co dzień – które noszono w Związku Radzieckim. Fartuchy miały pokazywać czystość i porządek. Białe fartuchy były sztywne i podkreślały posłuszeństwo uczennic. Materiał był szorstki i podrażniał skórę, przez co ciało pozostawało „niewidoczne”.

Ala Savashevich bada fartuch zarówno jako ochronę, jak i narzędzie **opresji**. **Opresja** oznacza, że ktoś lub coś ogranicza wolność i kontroluje ludzi. Fartuch wykonany ręcznie z tysięcy metalowych części pokazuje ciężar, jaki społeczeństwo przypisuje kobiecości. Jest też symbolem oporu wobec brutalnej patriarchalnej „normalności”, która dominuje w instytucjach, takich jak szkoła czy rodzina.

→ Obiektom „Sfinksica Diablica Matka Polka Queerowa” oraz „Szyjcie same” towarzyszą elementy malarskie wykonane przez Natalię Kaftan i Sylwię Marciszewską.

8

Kateryna Lysovenko

Urodzona w 1989 roku w Kijowie, obecnie mieszka i pracuje w Wiedniu.

The Ruin is growing / Rosnąca ruina, mural, 2025

Kateryna Lysovenko skończyła Grekov Art School w Odessie i Narodową Akademię Sztuk Pięknych i Architektury w Kijowie. Po rosyjskiej inwazji 24 lutego 2022 roku musiała uciekać z dziećmi z Kijowa. Artystka maluje obrazy, rysuje, pisze teksty i tworzy naścienne murale. Jej prace pokazują, jak ideologia i polityka wpływają na obraz ofiary w sztuce. Często używa symboli religijnych i mitologicznych, nadając im nowe znaczenia. Tworzy też obrazy świętych, które prowokują do myślenia o ich roli we współczesnym świecie. Na wystawę przygotowała fresk w temacie, nad którym pracuje od 2023 roku. Pokazuje on zniszczenie i katastrofę spowodowaną wojną Rosji przeciwko Ukrainie. Wojna zmienia domy, ludzi, zwierzęta, drzewa i krajobrazy. My też jesteśmy zmienieni przez wojnę – stajemy się jak ruiny.

9

Milena Soporowska

Urodzona w 1989 r. w Warszawie, tam również mieszka i pracuje.

Swarliwa vol. II, obiekt, brąz; soundscape, 2025

Milena Soporowska jest artystką, badaczką, historyczką sztuki i kuratorką. Bada, jak codzienne życie i kultura popularna łączą się z magią, okultyzmem i różnymi metodami arteterapii.

Projekt na wystawie powstał po wizycie Soporowskiej w CSW Kronika i jej badaniach lokalnych. Jest częścią długiego cyklu „Swarliwa”, w którym artystka przygląda się upamiętnianiu tzw. polowań na czarownice. Łączy historię św. Agaty z historią Katarzyny Włodyczkowej z Czeladzi.

Punktem wyjścia jest pomnik Włodyczkowej odsłonięty w 2016 roku w Czeladzi. Pokazuje kobietę na miotle, a tablica przypomina wydarzenia, które doprowadziły do jej śmierci. Ponad 250 lat wcześniej, w 1740 roku, włodarze niesłusznie oskarżyli majątną wdowę o kontakty z diabłem. Proces trwał krótko, a kat ściął jej głowę na rynku. Ciało spłonęło, a prochy rozsypało na wzgórzu Borzecha. Jej majątek zabrali oskarżyciele. Później rodzina doprowadziła do pośmiertnej rehabilitacji kobiety przez sąd biskupi.

Praca Soporowskiej pokazuje inną wizję upamiętnienia Katarzyny. Krajobraz po egzekucji wypełniają spokojne dźwięki przyrody zmieszane z dźwiękami miast z Górnego Śląska, m.in. z rynków w Czeladzi i Bytomiu.

Pomnik łączy się też ze św. Agatą, patronką ludwisarzy. Inspiracją były medalliki świętych, współczesne znaczki turystyczne i średniowieczne odznaki pielgrzymów. Forma rzeźby nawiązuje do żeliwnych wyrobów Huty Gliwice ze zbiorów Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Na odwrocie wygrawerowano imię Katarzyny i rok jej śmierci.

10

Mariya Vasilyeva

Urodzona w 1993 roku w Kijowie, mieszka i pracuje między Austrią a Niemcami.

Neonowy Ołtarz, instalacja wideo, 2019
Centipede, instalacja wideo, 2022

Mariya Vasilyeva jest artystką multidyscyplinarną. Tworzy performansy na żywo, cyfrowe kolaże i instalacje wideo. W swojej sztuce bada, jak patriarchy (system, w którym mężczyźni mają więcej władzy) wpływa na kobiece ciało i tożsamość. Vasilyeva wychowała się w tradycyjnym społeczeństwie ukraińskim i wyemigrowała do Europy Zachodniej w wieku 12 lat. Jej doświadczenia pomagają jej rozumieć, jak społeczeństwo i psychika kształtują płeć i ciało.

Na wystawie pokazana jest instalacja wideo „Neonowy Ołtarz”. Nawiązuje do barokowych wnętrz kościołów i zestawia je z estetyką współczesnej pornografii i erotyki. W projekcji pojawiają się trzy święte postacie: Święty Sebastian, Święta Teresa i Święta Maria ze Źródłem Młodości. Są umieszczone w neonowej gablocie 3D, przypominającej gabloty z klubów erotycznych i solarium. Praca pokazuje, jak ludzkie ciało może być **dehumanizowane**, czyli traktowane jak przedmiot.

W innym wideo, „Centipede”, artystka używa własnego ciała i poddaje je cyfrowej obróbce, tworząc obraz przypominający stonogę. To połączenie **groteski** i technologii. **Groteska** to sposób przedstawiania, w którym rzeczy są dziwne, przesadzone lub zniekształcone, czasem śmieszne, czasem przerażające. Praca pokazuje współczesne relacje między ciałem, technologią i oczekiwaniami społecznymi wobec ludzi.

11

Małgorzata Szandała

Urodzona w 1977 roku w Gliwicach, mieszka i pracuje w Gliwicach i Katowicach.

Żniwa zwycięstwa. Apetyczne, pożywne, ekonomiczne, sztandar, 2025

Praca została stworzona we współpracy z grupą młodych kobiet z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Radzionkowie: Amandą S., Amelią S., Kingą D., Klaudią S., Roksaną K., Wiktoria G., Wiktoria K., Wiktoria W., Wiktoria W. i Wiktoria W.

Małgorzata Szandała jest doktorą sztuki i pracuje na Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. W swojej sztuce bada, jak opowiada się historie, łącząc fakty z wyobraźnią. Tworzy instalacje, obiekty i eseje wizualne.

Jednym z tematów pracy na wystawie jest **propaganda**, czyli sposób przekazywania informacji, który narzuca ludziom określone myślenie. Propaganda pokazuje role ludzi i mówi, co powinni robić „dla dobra wszystkich”. W wojnie dominują obrazy mężczyzn-żołnierzy, a kobiety często pozostają w cieniu, wykonują ciężką pracę lub zajmują się opieką i odbudową po wojnie. Propaganda przedstawiała je jako silne, z narzędziami w rękach, w dynamicznych pozach.

Podobnie wygląda to w religijnej sztuce historycznej, np. w ikonografii świętych męczenniczek, takich jak św. Agata. Narzędzia tortur stawały się ich atrybutami, a części ciała – symbolem i patronatem. W propagandzie kobieta często przedstawiana była jako dostarczycielka jedzenia: zboża, chleba, owoców czy warzyw.

Współczesne standardy estetyczne także pokazują kobiety w narzuconych rolach, traktując ciało jak przedmiot.

W tle tych przedstawień jest też problem **przemocy seksualnej**, używanej jako tania strategia wojny. To zjawisko powtarza się dzisiaj na Ukrainie jako narzędzie terroru rosyjskiego agresora.

12

Maria Plucińska

Urodzona w 1997 roku w Szczecinie. Mieszka i pracuje w Warszawie.

Garstką ziemi ciało moje przykryte, wideo, 18:36, 2024

Kokon, obiekt, tkanina, metal, papier, ziemia, 2024

Maria Plucińska w swojej sztuce pracuje z przedmiotami, tekstem i filmem. Inspirowa ją opowieści ludzi i ślady przeszłości. Tworzy też filmy feministyczne, które pokazują historię kobiet w nowy sposób i zmieniają tradycyjny język filmu.

Film „Garstką ziemi ciało moje przykryte” jest spokojny i medytacyjny. Pokazuje **rozpad** – zmiany w ciałach, ziemi i życiu. Bohaterki słuchają głosu z ciała zmarłej kobiety i badają ziemię oraz miejsca, które odwiedzają.

Historia jest inspirowana **leprezoriami** – miejscami dla chorych, które opisywał filozof Michel Foucault. To wczesne sposoby radzenia sobie ze śmiercią, ciałami zmarłych i opieką nad chorymi. Foucault mówi, że ważne są **niewidzialne** rzeczy i ludzie, których społeczeństwo nie zauważa. Niewidzialna jest też praca opiekuńcza wykonywana przez kobiety w zakonach oraz przez mikroby w ciałach żywych i martwych.

13

Przestrzeń relaksu. Tu możesz odpocząć.

14

Katarzyna Perlak

Urodzona w 1979 roku w Chorzowie. Mieszka i pracuje w Londynie.

Objawienie w krzakach, instalacja, różnorodne materiały, haft ręczny, 2025

Praca powstała w ramach **rezydencji artystycznej** (pobyt twórczy) w CSW Kronika.

Katarzyna Perlak w swojej sztuce bada związki między estetyką katolicką, **queerowym** spojrzeniem (**Queer** oznacza patrzenie na świat z perspektywy osób LGBTQ+ i odmiennych od tradycyjnych ról płciowych) i tradycjami rzemieślniczymi i ludowymi. Tworzy też pojęcie „czułego rzemiosła”, czyli pokazuje, jak tradycyjne rękodzieło można wykorzystać w nowy sposób z perspektywy kobiet, osób queer i migrantów.

Do pracy na wystawę użyła różnych materiałów znalezionych w różnych miejscach – na ulicach Katanii, na targu staroci w Bytomiu i w szopie na działce rodziców. Materiały te tworzą nową opowieść, w której przeszłość, pamięć i intymność łączą się ze sobą.

Punktem wyjścia były badania w Katanii na Sycylii. Artystka szukała śladów i symboli św. Agaty – patronki o skomplikowanej symbolice. Jednocześnie badała

lokalne kapliczki przydrożne i podwórkowe, gdzie **sacrum** (coś świętego lub ważnego w religii) łączy się z codziennym życiem i rękodziełem.

15

Monika Mamzeta (pseudonim Moniki Marii Zielińskiej)

Urodzona w 1972 roku w Warszawie. Mieszka i pracuje w Warszawie.

Instalacja złożona z następujących prac:

Kolumna [kariatyda], rzeźba, gips, złoto, plastik, piana montażowa, 2015-2025

V. [Awers & Rewers], 2015/2025 i 2017/2025, fotografia, wydruk dwustronny na papierze archiwalnym, metal

Extra Safe 2, wideo 3:50, 2020

Praca zawiera elementy nagości oraz treści o charakterze seksualnym. Przeznaczona jest dla widzów dorosłych.

Twórczość artystyczna Moniki Mamzety obejmuje rzeźby, instalacje, fotografie, wideo, rysunki oraz działania performatywne. Pracuje z autoportretem oraz figurą kobiecego ciała jako miejsca symbolicznej gry. Jej prace często odnoszą się do kwestii widzialności, władzy, tożsamości, stwarzając przestrzeń krytycznej refleksji nad obrazem, ciałem i mechanizmami reprezentacji oraz podejmując feministyczną krytykę struktur społecznych. Jest autorką plakatów i tekstów teoretycznych dla ruchów kobiecych i organizacji feministycznych. Za wchodzący w skład Onkotryptyku projekt międzynarodowego konkursu na tatuaż w miejscu po swojej piersi pt.: „Idzie RAK...będzie ZNAK” znalazła się wśród Śmiałych i otrzymała nominację do Superbohaterek Wysokich Obcasów za rok 2021.

Prezentowana na wystawie instalacja składa się z wydrukowanych dwustronnie na papierze archiwalnym dwóch pełnowymiarowych stojących portretów artystki z odsłoniętym torsem i białą przepaską zrobionych w 2015 i 2017 roku - przed i po operacji mastektomii.

Drugi element to "Kolumna" złożona z dwóch odlewów torsu artystki - przed i po operacji.

Tors "przed" otwiera i zamyka film Extra Safe 2.

16

Kristina Melnik

Urodziła się w Melitopolu w 1993 roku, obecnie mieszka i tworzy w Kijowie.

Widziane przez Boga / Wołanie o litość, z cyklu „Rany”, płótno, gesso, farba olejna, 160x154 cm, 2022

Krystyna Melnyk jest artystką, która często maluje obrazy monochromatyczne (w jednym kolorze). Jej obrazy pokazują postacie, ciała i są malowane tradycyjną techniką, podobną do malowania ikon.

W swoich pracach bada temat rany jako symbolu bólu i przyjemności. Pokazuje, że rana może łączyć życie i śmierć, cierpienie i piękno. Według filozofa Georges'a Bataille'a rana to granica, gdzie ciało staje się święte, bezbronne i silne jednocześnie. Erotyzm w jej pracach to nie tylko doświadczenie fizyczne, ale też duchowe – rana pozwala lepiej poznać siebie i zmienia człowieka.

17

Dorota Hadrian

Urodzona w 1984 roku w Rudzie Śląskiej. Mieszka i pracuje w Bytomiu.

Zabliżniam, obiekt, pianka memory, 2025

Praca zrealizowana we współpracy z członkiniami klubów: Sosnowieckie Stowarzyszenie Amazonek „Życie”, Stowarzyszenie Wspólnota Amazonek „Ostoja” w Bytomiu oraz Wspólnota Amazonek „Nadzieja” w Chorzowie: Krystyną Jałowiecką, Ewą Kowalik, Marią Kwijas, Jolantą Łuszczuk, Anitą Mazurczak, Anną Nowakowską, Elżbietą Winczakiewicz.

Dorota Hadrian to artystka wizualna, rzeźbiarka i scenografka planów filmowych. Ma tytuł doktory sztuk pięknych. W swojej twórczości często zaprasza lokalną społeczność, szczególnie kobiety, do wspólnego tworzenia. Jej prace łączą osobiste doświadczenia z uniwersalnymi tematami kobiecości, życia codziennego i krytyki patriarchy. Prezentowana rzeźba powstała specjalnie na potrzeby wystawy.

W pracy „Zabliżniam” Hadrian pokazuje ciało po chorobie. Blizna jest śladem walki, symbolem traumy, ale też nowego sposobu patrzenia na kobiece ciało. Artystka nie próbuje przywrócić dawnego kształtu ciała. Tworzy abstrakcyjną rzeźbę, która pokazuje ciało po chorobie jako pełne, prawdziwe i znaczące. Blizny stają się symbolem empatii i szacunku.

Rzeźba daje widzowi możliwość dotyku. Można ją nacisnąć w dowolnym miejscu i zobaczyć, jak wraca do dawnego kształtu lub zostawia trwały ślad. To pozwala doświadczyć pracy w sposób fizyczny i symboliczny.

18

Alina Szapocznikow

Popiersie bez głowy, rzeźba, poliestr, poliuretan, 1968, (model wirtualny 3D)

Dzięki uprzejmości Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki.

19

Karo Zacharski

Urodzony w 1998 roku w Kielcach, mieszka i pracuje w Warszawie

40 ml, wideo, 07:41, 2023

Praca zawiera elementy o charakterze drastycznym oraz elementy nagości. Przeznaczona dla widzów dorosłych.

Karo Zacharski tworzy głównie przy użyciu nowych mediów, takich jak dźwięk, grafika 3D, wirtualna rzeczywistość (VR) i instalacje, ale może też korzystać z innych sposobów wyrazu. Karo jest **osobą transmęską** – oznacza to, że urodził się jako kobieta, ale identyfikuje się jako mężczyzna. Jest też **transhumanistą**, czyli osobą, która wierzy w możliwość poprawiania ludzkiego ciała i umysłu dzięki technologii.

W swoich pracach Karo bada różne formy życia i tożsamości, w tym te, które nie pasują do norm heteroseksualnych i cisdgenderowych (**nie-cishetero-normatywność** – sytuacja, gdy ktoś nie identyfikuje się z płcią nadaną przy urodzeniu i/lub nie jest heteroseksualny). Skupia się na relacjach jednostki ze światem i samą sobą, a nie na otaczającej rzeczywistości, którą często traktuje z ironią.

Praca związana ze św. Agatą odnosi się do odcięcia jej piersi. W ikonografii (sposób przedstawiania świętych w sztuce) bardzo mało obrazów pokazuje faktyczne ciało po amputacji. Sceny są przedstawiane w sposób estetyczny, zmysłowy lub symboliczny, co odsuwa uwagę od brutalnej rzeczywistości i może znieczulać widza.

Tytuł „40 ml” odnosi się do ilości syntetycznego testosteronu, który Karo przyjmował w ciągu pierwszych 9 miesięcy terapii hormonalnej podczas procesu zmiany płci. W tym czasie jego ciało przeszło wiele zmian, co pozwoliło mu poczuć zgodność z własnym ciałem i symbolicznie rozpocząć nowe życie.

→ Pracy towarzyszy zasłona silikonowa autorstwa Natalii Kaftan.

20

Sidsel Meineche Hansen (ur. 1981 w Danii, mieszka i pracuje w Kopenhadze) & **Therese Henningsen** (ur. 1987 r. w Danii, mieszka i pracuje w Londynie)

Maintenancer, wideo, 13:36, 2018

Praca zawiera elementy nagości oraz treści o charakterze seksualnym. Przeznaczona jest dla widzów dorosłych.

Duet Sidsel Meineche Hansen i Therese Henningsen tworzy wspólnie dzieła artystyczne w tematach, takich jak: praca, ciało, technologia. Badają związki między pracą seksualną, opieką i pracą artystyczną.

Na wystawie pokazana jest ich praca „Maintenancer” (2018). To wideo o niemieckim domu publicznym, w którym pracownice seksualne zastąpiono lalkami. Lalki są wielkości prawdziwych ludzi, mają idealne ciała i trzeba je regularnie czyścić, konserwować i naprawiać.

Film pokazuje, jak różne rodzaje pracy wpływają na ciało i jak są traktowane w społeczeństwie nastawionym na pieniądze. Wideo było też pokazywane podczas Biennale w Wenecji w 2022 roku.

Autorki pragną podziękować Evelyn Schwarz, dominie, założycielce i madame w Bordoll oraz jej asystentce (anonimowej).

W tej przestrzeni prezentowane są też filmy dokumentalne:

Filmy zawierają elementy nagości oraz treści o charakterze seksualnym. Przeznaczone dla widzów dorosłych.

21

I Am Femen,
reż. Alain Margot, 1:35, Szwajcaria, 2014

Projekcja o godz. 13:00 codziennie od wtorku do soboty.

Dokument opowiada o ukraińskich feministkach z grupy Femen, które dokonują radykalnych akcji protestacyjnych. Grupa powstała w 2008 roku w Kijowie, założona przez Annę Hucół wśród studentek. Na początku protestowały przeciw prostytucji i turystyce seksualnej na Ukrainie.

Z czasem ich działania zaczęły obejmować inne tematy, np. nieprawidłowości w wyborach. Grupa stała się znana, gdy członkinie zaczęły protestować topless – bez góry ubrania. Femen sprzeciwia się przemocy wobec kobiet, prostytucji, patriarchy (system, w którym mężczyźni mają więcej władzy), krytykuje agencje matrymonialne i walczy o prawa obywatelskie. Aktywistki były wielokrotnie zatrzymywane przez policję za swoje protesty.

22

Brainwashed: seks, kamera, władza,
reż. Nina Menkes, 1:48, USA, 2022

Projekcja o godz. 15:00 codziennie od wtorku do soboty.

Rekwizyt w filmie można ustawić, oświetlić i pokazać tak, żeby zadowolić **męskie spojrzenie** – czyli sposób, w jaki kino pokazuje kobiety dla przyjemności mężczyzn. Nina Menkes mówi wprost: kino od dawna traktuje kobiece bohaterki jak przedmioty, a my, widzowie i widzki, często tego nawet nie zauważamy.

Film „Brainwashed: seks, kamera, władza” to wykład Niny Menkes pokazany fragmentami filmów. Pokazuje, jak podstawowe techniki filmowe sprawiają, że kobiety na ekranie są uprzedmiotowione i jakie to ma skutki dla branży filmowej i bezpieczeństwa kobiet. Menkes analizuje filmy stare i nowe, np. „Dama z Szanghaju”, „Okno na podwórze”, „Łowca androidów 2049” czy „Wonder Woman”, i pokazuje, że język filmowy wciąż pokazuje świat z perspektywy patriarchy (system, w którym mężczyźni mają więcej władzy).

W filmie wypowiadają się też inne reżyserki i ekspertki, np. Geena Davis, Maria Giese, Joey Soloway i Ita O'Brien. Menkes pokazuje, że można mówić o kinie innym językiem i uczyć widzów, jak dostrzegać **męskie spojrzenie** w filmach.